

Es ocasió la present, doncs, que no sols ajuntem en sincer entusiasme nostres mans per a aplaudir l'altruisme d'un bon fill que es preocupa de la cultura del poble en que vegè sa llum primera, sino que tots i cada hù aportem a la obra magna de nostra regeneració, a l'obra d'aquestes escoles en projecte, tot l'esforç moral o intel·lectual de que siguem capaços, cada hù des de sa particular esfera d'acció perquè, tractant-se, com se tracta, d'una obra que representa l'enlairament individual i col·lectiu dels actuals i futurs fills de Granollers, som tots que, per un mateix interès, devem contribuir-hi.

Ja fetes aquestes breus consideracions i aprofitant aquesta ocasió, per a felicitar des d'aquestes planes al patrici senyor Pereantón per sa generositat; passem a estudiar el què han d'ésser aquestes escoles, en ordre higiènic principalment, puix que en ordre pedagògic ja es cuidarà nostre amic, el mestre Vegué, de tractar-ho amb verdader coneixement de causa.

El problema de l'higienització de les escoles públiques, pot dir-se que no ha començat fins que els metges i encare més, les Corporacions professionals de Medicina, han donat a conèixer les estadístiques — que han resultat afroses — dels innombrables estats patològics que s'originen a la tendra edat de l'infant que va a l'escola.

La cèlebre frase de l'any 70, quant se va dir que la guerra franc-prusiana la va guanyar el mestre d'estudi d'Alemanya, donant força i salut al cos i a l'esperit, va fer obrir els ulls a tots els estadistes del món, preocupant-se de l'avenir de l'Escola i prenent per divisa l'expressió de Juvenal *mens sana in corpore sano* que fins llavors ho era tant sols dels més escolllits pedagogs.

Es així, doncs, com tots els Estats han posat sobre la taula aquesta important qüestió, essent primordial en els més avençats en cultura i virtuts civiques.

Are bé, l'higiene escolar, pel què fa referència a la construcció d'un edifici escola, enclou innombrables punts que fa que no sigui possible el detallar-los en un senzill article periòdic. Per a aquesta raó, i atenent nos a nostre objecte primordial, o sigui concretant les ensenyances de l'higiene per a mirar d'aplicar-les a nostre futur grup escolar, farem varis articles successius, tractant les diferents qüestions que poden presentar-se en nostra localitat.

Una de les qüestions higièniques que més relleu tenen per a la futura escola, és la de la situació de l'edifici, cosa que només tractarem en aquest article. Successivament anirem parlant de les altres qüestions.

L'elecció d'emplaçament d'un edifici escolar, està massa sovint imposada, més que per les raons higièniques que aconsellen un determinat paratge, per raons socials de comoditat, economia i altres. Es així, doncs, que en aquest punt, mai els higienistes poden imposar absolutament el seu criteri, malgrat signifiqüi aquest un benefici per a la població escolar que s'ha d'allotjar en l'edifici.

En la nostra vila, el cas se presenta en les següents condicions: S'ha parlat, d'ensà l'oferta del senyor Pereantón — i fins creiem que ja és cosa feta — d'emplaçar les escoles en els terrenys que avui ocupa l'antic convent de Sant Francesc, ampliat o no amb l'adquisició d'algun edifici col·lidant.

No serem nosaltres, aimants de l'escola per damunt de tot, els que d'una manera absoluta rebutjem aital emplaçament, segurs com es-

tem que a Granollers podria trobar-se un altre lloc que oferís més garanties higièniques. No; coneixem i ens fem càrrec que l'aital emplaçament, representa, en primer lloc, un estalvi, per quant no s'han d'adquirir altres terrenys; segonament un motiu d'urbanització d'un troç de població que, més tard o més aviat hi hauria verdadera necessitat d'urbanitzar; i en darrer terme, una centralització del grup d'ensenyament; mig imposada, aquesta condició, per les especials condicions topogràfiques de la nostra vila.

Analitzem, emperò, aitals circumstàncies, i veiem si aquestes són prou eficients per a acceptar sense discussió aital emplaçament.

Una qüestió prèvia, no obstant, salta a nostra observació i és la següent: se tracta de construir un sol edifici, en el qual s'hi enqueixin totes les ensenyances, graduada i superior, o bé s'ha pensat en la construcció d'un edifici destinat exclusivament a una graduada de nens o nenes?... Qüestió és aquesta que, a nostre entendre, han de tenir resolta els encarregats de la fundació del grup escolar, puix que si és una cosa o altre variarà molt l'aspecte de l'elecció d'emplaçament de l'edifici.

Les tres circumstàncies que hem apuntat, o siguin economia, urbanització i centralització seràn molt atendibles en cas de tractar-se exclusivament d'una escola de nens o nenes; no ho foren gens, si en més interès de l'ensenyament se tractés d'un grup escolar amb ensenyances superiors i elementals de tota mena.

En efecte, el solar de Sant Francesc té una superficialitat aprofitable de 900 metres quadrats aproximadament, solar perfectament apropiat per a construir-hi un edifici escola per a nens o nenes, encare que aquesta sigui en tres o quatre graus subdividida. Més, no es cregui que en sobri gens, puix s'ha de tenir en compte que deu eixamplar-se el carrer de Sant Francesc i que ademés ha de quedar un espai important que serveixi de recreu i sport a la població escolar. I si tenim en compte encare que nostra població escolar és força pujada, es comprendrà que no és precisament terreny el què sobra. Apliqui's are, el raonament al què verdaderament hauria d'ésser el grup escolar Pereantón, per a ésser més complert i profitós per a nostra vila i es veurà com no totes les condicions es compleixen en aital emplaçament, deixant de banda, com hem fet ja al començament, les estrictes condicions higièniques que, tocant a estructura del sol i sub-sol, soleació, aireació i salubritat en general del paratge, siga quina siga la classe d'edifici que es construeixi, serà molt difícil de poder-se acomplir.

En successius articles anirem ampliant els diferents aspectes que, en ordre de l'Higiene, es presenten en els temps moderns, si és, com realment se tracta, de fer quelcom més que una simple unificació de les actualment disperses escoles primàries oficials de Granollers.

ALFRED CANAL
(Llicenciat en Medicina)

Aquest número de RENOVACIÓ ha passat per la censura militar

RÀPIDA

CARAMELLES. — La caramella era un instrument, mena de flabiol o tenora de so molt

agut, de qual instrument se servien els joves de les viles i pobles de Catalunya per a obsequiar amb alegres cançons a les noies boi convidant-les al ball que durant les set setmanes quarsenals s'havien tingut d'abstenir. En pac a la galanteria dels joves, les noies eixien en llurs finestres i depositaven botifarres i ous de Pasqua, en el cistelló enflocat i ercaramat dalt d'una barra.

Tot això era ahir... Avui, se reuneixen uns quants amics i van a obsequiar a tots els senyors Pepets, Joans i Ases que hi ha per totes les cases, amb l'exclusiu objecte de defensar el jornal, com vaig sentir a dir a un bordegàs que formava part d'una colla.

***

Notes i comentaris

En Sarroca ens escriu des de Jaén, i ens diu, cregut de que RENOVACIÓ ha mort:

«Amic Vegué, comprenc quan sol devia trobar-se, passant per l'amargor d'ésser el causant de la mort del nostre diari; i cregui'm: l'única vegada que he sentit no trobar-me a Granollers, ha sigut aquesta. Si és veritat que RENOVACIÓ ha mort, jo li agrairia amb tota l'ànima que digui a tot Granollers que jo també soc culpable i que no em penedeixo d'haver estat al costat de vostè en el moment de prova. Quan els meus coneguts, republicans de Màlaga, em pregunten de quin corral polític és el diputat del nostre districte, em dono vergonya de dir que és de la Lliga, de la mateixa fusta dels que permeteren els crims del 15 de gener, a Màlaga.»

Quina alegria tindrà, el nostre amic, al veure que RENOVACIÓ continua fent les delícies dels nostres adversaris!

***

En Montañà també ens escriu, des de París. La seva carta, escrita en la gran ciutat que sent tant d'aprop la cruent tragèdia, és un cant d'esperançador optimisme. En les seves ratlles s'hi endevina el convenciment de que no passaràn tampoc, aquesta vegada, els agents de la kultur.

Si sabessim dir oracions, creieu, amics, que resariem de debò perquè es compleixin els auguris del nostre amic i pugui escriure'ns els moments de dubte i les hores d'angoixa que viu la gran ciutat francesa!

***

Hoy las ciencias adelantan...

A Lugo, un canonge ha sigut raptat per una joveneta. Afegeixen, els xafarders dels diaris, que el propi senyor bisbe ha cuinat en la fugida d'ambdós colomets.

Are va bé!

***

Dilluns passat a la nit ens va sorprendre veure a «La Unió Lliberal» a molts aimants de l'Art, amb a majúscula, i als nacionalistes (?) més significats en el negoci de la frustrada sotstracció de l'«Orfeó Granollerí» de «La Unió Lliberal».

En aquella mateixa hora, a cal Baté es feia art pur i independent; del que a ells tant els agrada,

Ai, sí!

***

Signes del temps.

Durant tots els dies de festa de la quaresma,